

קובץ

הערות וביאורים

בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א

*
רמב"ם, נגלה וחסידות

א

נשא

גליון לה (תמד)

יוצא לאור על ידי

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

ברוקלין, ניו יארק

417 טראי עוועניו

שנת תשמח, תהא שנת חירות משיח - שנת הקהל

שמונים ושש שנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א

ב"ה עש"ק פ' נשא ל"ב סיון שנת תשמח שנת הקהל.

תוכן הענינים

שיחות

- ד קיום נדר צדקה ע"י אבידת סלע
- ו אבד סלע ומצאה ענל האם קלים מצות צדקה

לקוטי שיחות

- ז לשע"י גדול שבנביאים
- ח שמיעה והבנה בהפטורה
- ט החידוש בברכת כהנים
- ט מ"ת והקשר בין עליון לתחתון
- י חודש איר סגולה לרפואה
- י מקור לדברי הרמב"ם בהלכות מלכים פ"ח ה"י-לא
- יב חלים מרמז למשיח (גליון)

אגרות קודש

הערות באג"ק כ"ק אד"ש ח"ו..... יג

מאמרי כ"ק אד"ש

מ"מ וציונים לקונטרס ל"ג בעומר (גליון)..... טו

חסידות

הערות במאמרי אדמה"ז שנת תקס"ב..... יט

הערה בלקו"ת פרשת-ינו..... כא

שורות דומות שבלקו"ת ותו"א (גליון)..... כא

הערה בלקו"ת פרשת-ינו..... כב

נגלה

בעניני שליחות (גליון)..... כב

שונות

יד ספרי הרמב"ם..... כו

ש י ח ו ת

א. בהתוועדות דחגה"ש דיבר כ"ק אדמו"ר שליט"א אודות מעשה וכוונה שמצילנו בזה כמה חילוקים, דבכללות המעשה הוא העיקר, והכוונה היא רק בנוגע ללכתחילה, וישנם דברים שהכוונה מעכב גם בדיעבד כמו לענין קדשים בחטאת וכו', ויש מצוות דרך המעשה בלבד נוגע ולא הכוונה כמו במצוות צדקה, דשם המצוה היא שעני מקבל כדי מחילתו ואינו נוגע כוונת הנותן, והובא בזה הספרי בפ' תצא (כד, יט, מובא בפירש"י שם, וכן הוא בתו"כ סו"פ ויקרא ה, יז ובפירש"י שם) דאם נפלה סלע מידו ומצאה עני ונתפרנס בה ה"ה מתברך עליה עי"ש, אף שהאובד אינו מתכוון כלל לקיים מצוות צדקה [ואדרבה מצטער על אבידתו] ומ"מ קיים המצוה כי בצדקה אינו נוגע כוונת האדם רק קבלת העני, והוסיף כ"ק אדמו"ר שליט"א דקרוב לודאי י"ל דגם **בנדר** סלע לצדקה ואח"כ אבד סלע ומצאה עני ונתפרנס ממנה, כיון שהאובד קיים בזה מצוות צדקה, במילא יצא ג"כ חובת נדרו.

ויש להעיר בזה, דהנה בס' תורת זרעים בסוף מסכת פלאה הקשה על הספרי הנ"ל, [דיליף זה משכחה דכתיב שם "למען לברכך ה"א" אף שהשכחה היתה בלי כוונה דכן הוא גם בנוגע לצדקה אם אבד סלע שלא מדעתו וכו'] דמאי ראי' היא משכחה לכאן, דבשלמא לגבי שכחה דנהנה העני מממון **בעה"ב** ע"כ קבע לו הקב"ה ברכה, אבל הכא ע"כ מילי שמצאה העני לאחר יאוש, דאל"כ הרי מחוייב העני בהשבת אבידה, דיקא נמי דקתני סלע דהוי דבר שאין בו סימן ותיכף מתילאש הבעה"ב (ראה ב"מ כא, ב), וא"כ כשבא ליד העני כבר היל' הפקר ע"י היאוש, ונמצא שהעני לא נתפרנס מממון הבעה"ב אלא מממון הפקר ואמאי יש לו ברכה? ע"כ. ויש להוסיף ג"כ לפי מ"ש התוס' בקידושין ח, ב, בד"ה צדקה 'דלא מקרי צדקה אלא הנותן משלו, כמו צדק משלך ותן לו' וא"כ כאן שהעני לא קיבל משל בעה"ב אלא משל הפקר איך נילמא דבעה"ב קיים בזה מצוות צדקה?

ועד"ז הקשה בס' יפה ללב ח"ט דשנינו משנה מפורשת בריש אלו מצילות דמעות שאין להם סימן הרי אלו שלו דהבעלים מתילאשים וכו' וכיון דזה ממון שזכה מן ההפקר איך יזכה בזה האובד לשכר מצוה? וכן הקשה בס' צדקה

ומשפט פ"א אות ב' עיל"ש.

ובס' יפה ללב שם תירץ דהקב"ה מזכה שטרא לבי תרי, שיזכה בעל המציאה זה המוצאה, וגם בעל האבידה יזכה לשכר טוב הואיל ובסיבתו ועל ידו זכה העני ונתפרנס בה ומגלגלין זכות ע"י זכאי ובדין הוא שיטול שכרו בעבור זה.

ועל' גם בס' עמק ברכה (לבעהמ"ח תורת זרעים) בסוף הקונטרס "וילן בתוך העמק" שאחד תירץ קושיא הנ"ל עפ"י מה דאיתא בשבת קכ"א, דתנן התם מצילין וכו' ואומר לאחרים בואו והצילו לכם ואם היו פיקחין עושין עמו חשבון אחר השבת. ובגמ' שם מקשה חשבון מאי עבידתיה מהפקירא קזכו וכו' אלא אמר רבא הכא בירא שמים עסקינן דלא נחא ליה דליתנהי מאחריני בזכייה דהפקירא דידיע דלא מרצונו הפקירו, עיל"ש. אלמא דכל שלא לרצונו הפקירו, אף שמצד הדין הוא הפקר גמור, מ"מ מאן דמיתנהי מיניה הוא בגדר "מיתנהי מאחריני" וירא שמים לא נחא ליה בהכי, ובודאי אין לך הפקר שלא לרצונו יותר מאבדה, ובמילא שפיר שייך לומר שהעני המוצאה נתפרנס מממון בעל האבידה אף כי בהיתר, ומשום כך ראוי שהקב"ה יקבע לו ברכה עיל"ש, ובס' צדקה ומשפט שם תירץ עד"ז, דכיון דקלימ"ל דגם לאחר יאוש מצוה להחזיר לפנים משורת הדין, הרי שיש לבעלים צד זכות ממון, ולכן כשנהנה העני נזקף הדבר לזכותו עיל"ש.

דלפי כל זה יוצא דבאמת אין כאן קיום מצוות צדקה ממש כיון דמצד הדין אין זה של האובד; אלא דמ"מ מגיע לו שכר ע"ז כיון שיש לו בזה צד זכות, וא"כ בנדון הנזדר סלע לצדקה, ששם נדר לקיים מצוות צדקה ל"ל דבאופן כזה לא יצא ידי חובת נדרו?

אבל נראה לתרץ קושייתם באופן פשוט דעפ"ז ל"ל בפשטות דגם קיים מצוות צדקה, וזהו עפ"י מ"ש בקצוה"ח סי' ת"ו וכן כתב הנהתיבות בס' רס"ב, דביאוש לא יצא הדבר מרשותו עד דאתי לרשות זוכה, והקצות מביא ראי' לזה מב"ק סו, א, לענין חמץ דאומר לו הרי שלך לפניך אף שהנגזל התייאש מ"מ לא יצא הדבר מרשותו, ואם חזר מיאושו לפני דאתי לרשות זוכה אינו צריך קנין אלא הוא במילא שלו, [וטעם הדבר הוא דחלוק הפקר מיאוש, דבהפקר

הרי הוא מפקיר הדבר ברצונו שאינו רוצה בו לכן שייך לומר דמיד כשהפקירו אי"ז שלו (וראה קצוה"ח סי' רע"ג ס"ק א' ואכמ"ל) משא"כ ביאוש הלא אין הפי' שאינו רוצה בו אלא שמתיאש מהדבר שלעולם לא יוחזר לו, ובכה"ג גילתה התורה דמותר לזכות בו, אבל כ"ז דלא זכה בו אדם ה"ז שלו].

וראה גם בשו"ע אדה"ז סי' תל"ה בקו"א ס"ק ב' שכתב כהקצוה"ח בסל' ת"ו, אבל בשו"ת אדה"ז סו"ס י"ד ביאר באופן אחר הגמ' דכריתות, וכתב ע"ז בשערי יהודא ב"ק סי' ג' דאדה"ז סב"ל דיאוש אינו יוצא מרשותו עד דאתי לרשות זוכה, אלא דבקו"א סב"ל דיכול לחזור בו והוא במילא שלו, משא"כ בשו"ת סב"ל דמ"מ חל ע"ז דין דאינו יכול לחזור בו עי"ש בארוכה. (מובא ג"כ בשו"ת אדה"ז הנדפס מחדש ע' 737.) ואכמ"ל.

נמצא מכל זה דלא קשה כלל דאיך אפשר לומר שהאובד מקיים מצוות צדקה הלא כיון דנתייאש אי"ז שלו והעני זכה מן ההפקר? דזה אינו, כיון דכל זמן שהעני לא זכה בו הרי זה לגמרי של האובד וכשמצאה העני וזכה בה הרי הוא זוכה בממון האובד, ובמילא שפיר אפ"ל שיש כאן קיום מצוות צדקה לגמרי, ובמילא מובן שפיר מה שאמר כ"ק אדמו"ר שליט"א דבאופן כזה יצא ג"כ חובת נדרו.

*

ב. (ב) עוד יש להעיר ממ"ש הגר"ע באתוון דאורייתא סוף כלל כ"ג דלשון אחד בגמ' כתובות סו, א, חולק על הספרי הנ"ל, ולכן אמר "מלך ממון חסד" ולא מלח ממון חסר" כי סב"ל דבעינן ידיעת האדם בכדי להתברך ע"י נתינתו לעני, אבל כשאין לו ידיעה כגון שאבד סלע כיון דאינו רוצה להתחסד עם העני אינו מתברך, ולפ"ז תירץ הגמ' בנוגע לנקדימון בו גוריון שלא נתברך משום דעבד לכבודו, הלינו שלא רצה לעשות חסד עם העני אלא רצה כבודו משא"כ הלשון ד"מלך ממון חסר" סב"ל כהספרי דהעיקר נוגע אם נחסר לו ונהנה העני, ולפ"ז מתרץ הגמ' בנקדימון דכמאן דבעי למיעבד לא עבד, ואינו יכול לתרץ משום דעבד לכבודו כיון דלא בעינן ידיעה כלל עי"ש בארוכה, ומה שהביא בזה בס' יוסף אומץ שם (שיצא לאור זה עתה הוספות והערות על האתוון דאורייתא), דלפי

דבריו נמצא דכל הדין שבספרי שנוי במחלוקת בגמ' כתובות?

אבל על' בהערות וביאורים גליון קצ"ו סל' א' אות ב' שנתבאר שם דעפ"י המבואר בלקו"ש חכ"ד אלול ע' 100 דר"ג וחכמים פליגי בצדקה אם העיקר הוא הכמות או האיכות עי"ש, י"ל בפשטות דזהו ג"כ הביאור בב' הלשונות בכתובות, דהתירוץ דעבד לכבודו סב"ל דהעיקר הוא ה"איכות" [בדוגמת "להתליהר" שבדברי ר"ג] ולכן מסתבר דלכן נענש, וזהו ג"כ מתאים להלשון מלך ממון **חסד**, שעושה משום חסד להעני ובמילא מפילסו וכו', אבל כשעושה מצד כבודו חסר כאן כל האיכות, והלשון דסב"ל דכמאן דבעי למיעבד לא עביד סב"ל דהעיקר הוא "הכמות" ולכן מסתבר דלכן נענש, וזה מתאים להלשון "מלח ממון **חסר**" דהעיקר הוא הכמות עי"ש, דלפי ביאור זה אין הכרח כלל לומר דסב"ל ללשון אחד דבלי ידיעה אי אפשר לקיים מצוות צדקה כדברי הגד"ע, ושפיר אפ"ל דהספרי אתי לדברי הכל.

*

ל ק ו ס י ש י ח ו ת

ג. ג. (ג בהמבואר בלקו"ש חה"ש בסעי' ב' כמה פעמים דישעי' הי' "גדול שבנביאים" (כדאיתא בילקוט ישעי' רמז שפ"ה, ועי' גם בדברים רבה ר"פ ואתחנן: "איך לך גדול בנביאים ממה וישעי'") יש להעיר ממ"ש בס' ברית יעקב (סל' ג' אות ב') שהביא דברי רבינו בחיי ויקרא א, א, שהביא שם ישעי' ויחזקאל ביחד, וביאר בס' הנ"ל משום דמצינו דישעי' נקרא גדול שבנביאים כנ"ל וכן ביחזקאל איתא בדברים רבה (פ"ז סל' ח') "יחזקאל גדול בנביאים כו" וכן נקט רבינו בחיי ישעי' ויחזקאל ביחד, ועי' גם בס' מחזה עליון ע' רצ"ג.

מיהו כבר ציין לחדושי הרש"ש שם שהקשה זה דבפ' ואתחנן אמר דישעי' הי' גדול שבנביאים וכאן אומר זה

לגבלי יחזקאל, ותירץ דלגבלי יחזקאל הכוונה שגם הוא נחשב בגדולי הנביאים, אבל מ"מ לא הגיע לדרגתו של ישעיהו עילי"ש, ומביא דוגמא לזה מהך דסנהדרין פז,א במופלא שבבלי"ד דהכוונה שם רק למעוטי תלמיד עילי"ש.

*

ד. (ד) במ"ש בשוה"ג דהערה 37 דמלשון אדה"ז (סרפ"ד סי"א) "שגם הגולל יוכל להבין ולשמוע" משמע דצריך הבנה עילי"ש. לכאורה יש לקשר זה עם מ"ש אדה"ז בלה' ת"ת סוף פ"ב דבתושב"כ יוצאים הלימוד אף אם אינו מבין אפ"י פירוש המלות, משא"כ בתושבע"פ, ואפ"ל דזהו רק בחמשה חומשי תורה ולא בנביאים וכתובים, וראה ברכות ה,א, תורה זה מקרא כו' אשר כתבתי אלו נו"כ, ועי' מהרש"א שם דרק בתורה יש מצוות קריאה, ועי' גם בס' עיונים במקרא בההקדמה שכתב כן ג"כ דבדין זה חלוק תורה מנו"כ, דבנו"כ בעינן שבינן מה שקורא, וא"כ הי' אפ"ל דלכן הוסיף אדה"ז וכתב בהפטורה דבעינן גם הבנה.

אבל עי' מ"ש הגר"מ זעמבא הי"ד בהקדמות לספר אותיות פורחות וז"ל: אבל לדברי הרב ז"ל דבתורה שבכתב גם ע"ה מקלים מצוות לימוד...ראי' לדברי הרב ז"ל מהך דכתב הר"י מיגאש (בשו"ת צ"ג) דבתורה שבעל פה אינה מטמאה את הידים, ובשו"ת משאת בנימין סי' ק' דאם יש קדושה בתורה שבעל פה בזמן הזה דנתנה לכתוב מדוע לא מטמאה את הידים, ועי"כ הבדל תורה שבעל פה לשבכתב הוא בזה, דבתורה שבע"פ בעי שיהי' מבין מה שלומד ע"כ לא נכתבו רק למכירין, ודמי להך דכתבו תוס' מגילה ה' דמגילה דגיפטית לגיפטים, דאף דנתנה לקרות ולכתוב באותו לשון מ"מ כיון דאינו כשירה לקרות אלא למכירין בה, אינה מטמאה את הידים עילי"ש. וה"ה בתושבע"פ דנכתבה רק למכירין הלשון, אינה מטמאה את הידים, משא"כ תושב"כ דמקלים מצוות ת"ת גם בלי הבנה שפיר מטמאה הידים .. עכ"ל, נמצא מדברינו בנביאים וכתובים שגזרו בהם חכמים שליטמאו את הידים מקלימים בהם מצוות ת"ת אפ"י בלי הבנה, ועי' בס' מחזה עליון ע' ק"צ. וראה לשון אדה"ז בלקו"ת ה,ב: "משא"כ בעסק המקרא ותשב"כ אם מוציא בשפתו אעפ"י שאינו מבין אפ"י פ"י המלות מפני שהוא ע"ה ה"ז מקלים מצוות ולמדתם שלפיכך כל ע"ה מברך ברכת התורה כו"כ" דממה שחילק מקרא ותושב"כ משמע דקאי גם כל

נו"כ (וכדמוכח לפי הגרמ"ז) אבל משמע דזהו רק אם מוציא בשפתו, משא"כ בשומע ההפטורה ואינו מוציא בשפתו אולי לא אמרינן כן ובעינן הבנה, ויל"ע בזה יותר ועוד חזון למועד.

עוד יש להעיר בכללות הענין דנבואת יחזקאל היתה בחו"ל וגם שם ה' לו התגלות הנבואה, וראה בס' מחזה עליון פ"א בארוכה בענין זה, וזה קשור ג"כ כהמבואר בהשיחה לענין מ"ת דהכוונה הוא להמשיך עליונים גם בתחתונים ע"י ביטול הגזירה וכו' וזה מתבטא דגם בחו"ל וכו' ה' לו התגלות הנבואה.

*

ה. ה) בהמבואר בלקו"ש דשבת זו לכאורה ל"ע מהו ההוספה בברכת "וישם לך שלום" על מה שכתוב לעיל בפ' בחוקותי "ונתתי שלום בארץ"? ואולי משום דזהו שלום לכאו"א בפרטיות וכו'.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

ו. בלקו"ש חה"ש ש.ז. ס"ג מבואר שבמ"ת ה' ביטול גזירה עליונים לא ירדו לתחתונים, ותחתונים לא יעלו לעליונים, ומוסיף עוד ביאור שעצם ענין שקורים לו עליון ותחתון זה מראה שיש קשר ביניהם מצ"ע, אלא שהגזירה פעלה שאע"פ שיש קשר מ"מ לא יהי' חיבור ביניהם.

ולכאורה מה הקשר לחידוש של מ"ת זה שמוסיף שהקשר בין עליון לתחתון הוא מצ"ע ואדר' מצד א' מפחית החידוש של מ"ת מכיון שזה ענין שצ"ל כן מצ"ע ובמ"ת רק חזר למצבו הרגיל, ובפרט שמבאר החידוש של מ"ת שביטול הגזירה לא מוסיף, שזה מצבו הרגיל מצ"ע עיין לקו"ש חט"ו שיחה לך לך ג'?

ואפשר לומר שדוקא פה מצד המשך העליונים המבוארים בשיחה חשוב להדגיש זה, שהרי הביאור על קריאת ההפטרה במרכבת יחזקאל מכיון שדוקא בה מודגש הענין שכל

הענינים שלמטה הם דמות מהענינים למעלה, ולכן מובן שאם הקשר בין עליונים ותחתונים הי' רק מצד ביטול הגזירה אז הקשר שלהם זה הי' דבר נוסף על המציאות שלהם אז לכאורה לא הי' כ"כ מובן איך תחתון הוא דמות של העליון, שפי' דמות כמו שמבאר בשיחה שהדמות שאין בה מציאות אלא זה נחשב כמו הדבר עצמו, מכיון שהתחתון מצד התכונות שלו הוא ענין תחתון וכל הקשר זה רק מצד הגזירה אבל לא הפי' שזה נהי' המציאות והתכונות שלו אלא זה הי' חידוש מצד הגזירה, ולכן מוסיף הענין שזה מצד מצבם הרגיל הם קשורים ולכן גם מצד תכונתם, יש להם קשר ביניהם והגזירה רק החזירה למצב הרגיל לכן מובן שהתחתון הוא דמות של העליון, דהיינו שהקשר שלהם הוא גם מצד תכונתם מצד שהם קשורים מצד ענינם ולא מצד סיבה צדדית.

הת' אברהם בכור
- תות"ל 770 -

ז. בליקוט ל' אייר' השתא (אות א): איתא בספרים ש"אייר" הוא ר"ת - "אני ה' רופאך", דהיינו שחודש זה מסוגל לענין הרפואה (ובהע' 3 שהחת"ס מפרש עפ"ז את דברי הגמ' [שבת קמז, ב] "כולהו שקייני [משקין לרפואה. רש"י] מדיבחא [פסח] ועד עצרתא מעלו").

ולהעיר מ'לקוטי מהר"ן קמא (תורה רעז): גם כל הרפואות באין מן הארץ, וע"כ בעת שהארץ נותנת לבולה, שנותנת כח בכל האילנות והצמחים, דהיינו בזמן החניטה שהוא **בחדש אייר** אזי יש כח יותר בכל הרפואות כי אז נותנת הארץ בהם כח. אבל בזמן אחר, אפילו אם יקחו אותן הרפואות בעצמן, אין להם זה הכח. ועל כן **לוקחין רפואות בחדש אייר** שהוא (מליא) . . . וע"כ אותיות אייר ר"ת אויבי ישובו לבושו רגע . . . כי אזי הם כל הרפואות שהם בחי' שלום, בחי' ארץ נתנה לבולה כנ"ל, שהוא היפך המחלוקת שהיא בחי' ארץ כנען כנ"ל.

יהושע מונדשיין
- לרושלים ת"ו -

ח. בלקו"ש חלק כ (ע' 140 הערה 27) כותב בענין המקור

למ"ש הרמב"ם בהל' מלכים (פ"ח ה"י-יא): "משה רבינו לא הנחיל התורה והמצות אלא לישראל. . . וכן צוה משה רבינו מפי הגבורה לכופ את כל באי העולם לקבל מצות שנצטוו בני נח. . . כל המקבל שבע מצות ונזהר לעשותן הרי זה מחסידי אומות העולם ויש לו חלק לעולם הבא, והוא שיקבל אותן ויעשה אותן **מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו על ידי משה רבינו שבני נח מקודם נצטוו בהן**" עכ"ל.

"יש אומרים (ראה אנציקלופדי' תלמודית ערך גר תנשב (ע' רצ הערה 11) תורה שלמה משפטים (כרך יז) במילואים ס"א) שמקור הרמב"ם הוא ב"משנת ר' אליעזר" (פרשה ששית ע' 121), אבל שם מפורש רק שצריכים לקיזמן מפני שכך נצטווה נח, ואילו הרמב"ם מדגיש הענין שנצטוינו בתורה, ובפרט ע"פ הידוע (ראה פיהמ"ש חולין ספ"ז, לקו"ש חט"ז ע' 312 ואילך, ושי"נ) החידוש דמ"ת על המצות שלפני מ"ת" עכ"ל.

והנה לכאן' לל"ע בזה ממה שכתב בשו"ת הרמב"ם - מהדורת בלאו (בהוצאת "מקיצי נרדמים" - מהדורה שני' - ירושלים תשמ"ו) כרך א, סי' קמח [תרגום מערבית]: "מותר לישראל למול הגוי, אם רוצה הגוי לכרות הערלה ולהסירה, לפי שכל מצוה שהגוי עושה, נותנין לו עליה שכר, אבל אינו כמי שהוא מצווה ועושה, ובלבד שיעשנה כשהוא מודה בנבואת משה רבינו המצווה זאת מפני אלקים יתעלה ומאמין בזה, ולא שיעשנה ל(סבה) אחרת או על פי דעה שראה לעצמו, כמו שנתבאר בברייתא של ר' אליעזר בן יעקב, וכמו שבארנו אנו בסוף חבורנו הגדול", עכ"ל.

מה שמסלים הרמב"ם "וכמו שבארנו אנו בסוף חיבורנו הגדול", הכוונה הוא למ"ש בהל' מלכים (פ"ח ה"יא) הנ"ל, - אולם בנוגע למ"ש "כמו שנתבאר בברייתא של ר' אליעזר בן יעקב" כתב בהערות בלאו שם (הערה 5) שהכוונה היא לגמרא "ע"ז סד, ב" - וזה טעות, כי לא מופיע בגמ' שם מאומה בענין זה, ואפי' השם "ר' אליעזר בן יעקב" לא מופיע שם!

ולענ"ד שצ"ל "בברייתא של ר' אליעזר ב"ר יוסי" (במקום ר"א בן יעקב"), והכוונה היא ל"משנת רבי אליעזר" [מהדורת ענעלאו, ניו יארק (הוצאת בלוך) תרצ"ד] - וראה ספר המצות לרמב"ם (מ"ע ה) שכתב:

"ובמשנתו של ר' אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי אמרו...". ובמבוא של ענעלאו (באנגלית) שם מציין לדברי הרמב"ם (בלי מקור) שמזכיר: "ובמשנתו של רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אמרו, וכו'" (שהכוונה בודאי למ"ע ה' שבסהמ"צ הנ"ל) - וממכתבו של הרמב"ם (שוב בלי מקור) שכתב: "ושוב מצאתי בריתא במשנת ר"א בנו של רבי יוסי הגלילי בל"ג מדות שהתורה נדרשת, וכו'".

והנה בברייתא שבמשנת רבי אליעזר (פרשה ששית, ע' 121) שם נאמר: "הפרש בין חסידי ישראל לחסידי אומות העולם. חסידי ישראל אינן נקראין חסידים עד שיעשו כל התורה, אבל חסידי אומות העולם, כיון שהן עושין שבע מצוות שנצטוו בני נח עליהן, הן וכל דקדוקיהן, הן נקראים חסידים. בד"א, כשעושין אותן ואומרין מכח שצוה אתנו נח מפלי הגבורה אנו עושין, ואם עשו כן, הרי הן יירשו העולם הבא כישראל, ואע"פ שאינן משמרין את השבתות והמועדות, שהרי לא נצטוו עליהן, אבל אם עשו שבע מצוות ואמרו, מפלי פלוני שמענו, או מדעת עצמן, שכך הדעת מכרעת, או ששיתפו שם ע"ז, אם עשו כל התורה כולה, אין לוקחין שכרן אלא בעולם הזה", עכ"ל.

ולכאור' תוכן ה"משנת רבי אליעזר" מתאים עמ"ש בשו"ת הרמב"ם הנ"ל שמסלים "כמו שנתבאר בברייתא של ר' אליעזר. . . וכמו שבארנו אנו בסוף חבורנו הגדול".

ולפלי"ז צ"ע, דלכאור' הרמב"ם בעצמו כתב (בתשובה) שמקור הדין הוא בברייתא של ר' אליעזר, הנ"ל.

ברם הא גופא צ"ע כמו שהקשה כ"ק אדמו"ר שליט"א: "אבל שם מפורש רק שצריכים לקיימן מפני שכך נצטווה נח, ואילו הרמב"ם מדגיש הענין שנצטוונו בתורה...".

הרב ישכר דוד קלויזנר
- נחלת הר חב"ד -

ט. בגליון תלט (עמ' ו) כתבו כי בגמ' סנהדרין (צח, ב) מובאים ארבעת שמותיו של משיח שכולם מרומזים בתליבת "חילים": חזקי, ינאי, ינון, מנחם. עכ"ל. ובאתי להעיר כל בדפוסים שלפנינו ארבעת שמותיו של משיח שבאותה גמ'

הם: שילה, ינון, חנינה, מנחם. וסימנך משל"ח.

הרב דוד געלבשטיין
- ירושלים ת"ו -

א ג ר ו ת ק ו ד ש

י. א) באג"ק כ"ק אד"ש ח"ו עמ' סה (במכתב למוהרא"ח נאה ע"ה): ...בענין אמירת הנשיאים, ותמה אני אשר אחר שיודע כת"ר שי' בזה הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר, הנה מהראוי הי' לכל אנ"ש לפרסם הוראה זו, כדי שיהיו כולם בהנהגה אחת וכו' ועכ"פ צריך הי' להזכיר הוראה זו (שנדפסה ב"היום יום") למען לא יחצו העם לשני מחנות וכו', עכ"ל.

ויש לבאר כי כוונתו אינה לענין "אמירת הנשיאים" כפשוטה, אלא למ"ש בלוח הי"י (ר"ח ניסן): "אחר אמירת הנשיא **אומרים יהי רצון** הנדפס בסל' תו"א". וראה מ"ש ב'מנהגים והנהגות' הנדפס ב'כרם חב"ד' גל' 2 עמ' 30 סעי' ב-ג.

ב) עו"ש עמ' קיט (במכתב לר"נ הכהן ע"ה): ת"ח ת"ח על הספור מה שאמר כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע להר"ש גרונם ע"ה . . . ומוסג"פ ר"ד למנחמי . . . עכ"ל.

ודבר הלמד מענינו, שהסיפור שהנ"ל כתב לכ"ק אד"ש הוא מענין הנחמה על פטירת אחיו ע"ה, ובפשטות מיירי בסיפור הנדפס ב'שמועות וסיפורים' ח"א (מהדורת תשל"ב עמ' פה-פו) והדברים שאמר כ"ק מוהרש"ב נ"ע לר"ש גרונם ע"ה בבואו לנחם את הרבי על פטירת אחיו הרז"א ע"ה.

ג) עו"ש עמ' קמא: מנהג גדולי ישראל שכשהי' נופל לו חידוש ענין בתורה הי' מוציאו בדבור בפה וביאר הטעם שהוא כדי להמשיכו בעולם התחתון, וזהו ג"כ ההיזק בלה"ר אפילו אם הענין אמת, כי ע"י שממשיכים אותו בגלוי ובעולם הדבור, יש לו שליטה יותר וכו', עכ"ל.

והנה על הענין הראשון צילנו למאמרי אדמוה"ז הקצרים עמ' תסד. ולענין מש"ש שה"ה בלה"ר, לכאורה יש לציין לס' המאמרים הנ"ל עמ' תצז (ד"ה להבין ענין לשון הרע). וראה עוד בסה"מ תקס"ה עמ' רצד ובס' מגדל-עז עמ' ר בשם אדמו"ר הצ"צ נ"ע.

ד) עו"ש עמ' קסא (בסוף אגרת א' תרעה): **ובהקו** חומטין. והוא טה"ד וצ"ל: **קב** חומטין (ועד"ז במפתח הענינים הנדפס בלקו"ש ח"ד עמ' 1424: **קו** הישר, וכמובן שצ"ל: **קב** הישר).

ה) עו"ש עמ' רי: אגרת א' תשכו* [שלהי תמוז תשל"ב], ובהע': נדפסה ב' בטאון חב"ד' . . . ע"פ התוכן נראה שנכתבה בסמיכות לאגרת שלפנ"ז [מיום כ"ב תמוז]. עכ"ל.

אך ראה להלן עמ' רלא: אגרת א' תשדמ (א' מנ"א תשל"ב, להנהלת צעירי אגו"ח) אות ב: והנני מוסיף בזה קטע לקוח ממכתבי שיכול לבוא בתור הוספה לשיחה הנ"ל, הוספה המדגשת ומבארת איך שהוא דבר השוה לכל נפש. עכ"ל. ונראה שתוספת זו היא הנדפסת לעיל עמ' רי (ושם בשוה"ג נשמט הציון לאג' א' תשדמ). וצעירי אגו"ח שקבלו אגרת זו, הם שהדפיסוה אח"כ ב' בטאון חב"ד' הנ"ל.

ו) עו"ש עמ' רלט (שו' אחרונה): ענינים התלולים בה, הח"ן. עכ"ל. ולענ"ד יש מקום לבאר הר"ת, שהן ג' המצות שנתייחדו לנשים: הדלקת הנר, חלה, נדה (ובמקו"א נק' חנ"ה).

יהושע מונדשלין
- ירושלים ת"ו -

מ א מ ר י כ " ק א ד מ ו " ר ש ל י ס " א

יא. בגליון לג (פ' בהר בחוקתי) כתבתי איזה הערות לקונטרס ל"ג בעומר תשמ"ח, והדגשתי שהמ"מ נותנים לפלענ"ד הסבר וביאור להמאמר.

בגליון לד כתב הרב צ.ה.נ. שי' שלפי דעתו ההערות שכתבתי אינם נותנים הסבר, ולכן הנני כותב אותם עוד הפעם עם הסבר למה הם שייכים להמאמר וכו'.

(א) לעמוד 3 "שתפלה היא מצות עשה מן התורה לבקש צרכיו מהקב"ה", וע"ז כתוב בהערה 11 "רמב"ם . . שרש מצות התפלה" וכו'.

על זה כתבתי שיש להוסיף מה שכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א בהערות וציונים ללקו"ת בלק ע, ג.

דלכאורה יש להקשות דכאן נכתב שתפלה היא מצות עשה מן התורה, והציון שמציון לשרש מצות התפלה, ושם הלשון "יש מחלוקת בין הפוסקים אם הוא מ"ע מדאורייתא או מדרבנן" וע"ז בה הציון ללקו"ת והערת כ"ק אדמו"ר שליט"א, דשם מציון לכמה מקומות לתווך הנ"ל. והוא תפס עלי למה לא כתבתי תי' "מן התורה". ואינני מבין מה שתפס אם כתבתי תי' "מן התורה" או לא, כיון דההערה היתה על המראה מקום מספר 11, ולכן לא העתקתי כל הלשון מהמאמר, וא"כ איה היא "תמיה על תמיהתי".

(ב) בהמאמר אות ב' "איתנים אותיות תנאים והם המליסדים את התושבע"פ שנקראת בשם ארץ" וע"ז בא מ"מ 13 תקו"ז תכ"א (מג, סע"ב), וראה גם זח"ב קט, ב ואילך.

ציינתי שאפשר להוסיף "תו"א מט, ב" כוונתי הוא שאין זה רק לשון הת"ז והזח"ב, אלא שגם מובא בתורת החסידות, וז"ל התורה אור "וזהו שכתוב והאיתנים מוסדי ארץ איתנים אותיות תנאים שהם המליסדים את הארץ בחינת תורה שבעל פה" היינו הלשון כמו שהוא בהקונטרס. ובדרך כלל כשמביאים הלשון בדיוק מציינים איפה נמצא הלשון, ולכן לא הבנתי מש"כ "ומה מקום בהערה זו לציון לתו"א

הנ"ל". לכאורה הציון ששם הלשון בדיוק!

[גם העיר בדא"ג, על ציון שכתבתי בהמראה מקומות לתו"א מט, ב שצילנתי שהענין מובא בזח"ב קי, ב, והוא מרעיש שהתחלת הענין הוא בדף קט, ב ואילך, לכאורה כשמציינים פתגם מציינים המקום **בדיוק** והוא נמצא בדף קי, ב "**איתנים אינון תנאים**" ולא נמצא בדף קט, ב ולא בדף קי, א.

ואינם מרמזים בתל' "ואילך", רק כשיש ענין שלם מציינים שהענין מבואר בספר זה מדף זה ואילך, אבל כשמציינים פתגם "איתנים אותיות תנאים" מה לי לצילן לדף קט, ב ואילך.

ועוד אינו מובן לשונו "**אבל בעיקרו הוא בדף קט, סע"ב ואילך** בזהר שם קט, סע"ב" תא חזי כתוב והאיתנים מוסדי ארץ, כיון דכתוב שמעו הרים" זה כל מה שכתוב בדף קט, סע"ב, האם זהו "בעיקרו".

ומה שילך כאן הדא"ג.

ג) ועוד יש להעיר על הערה 15 שקאי על תל' המאמר "אית התושבע"פ שנקראת ארץ" וע"ז באה הערה 15 "תו"א בתחילתו".

וע"ז הערת שזה נמצא כאן בתו"א מט, ב ב' הענינים כמו שהעתיקתי לעיל לשון התו"א פ' שמות.

ד) שוב צילנתי שלמראה מקום 14 אפשר להוסיף "ד"ה מצה זו - תר"מ סעי' ד'".

שוב העיר שבד"ה הנ"ל "מעתיק לשון התו"א הנ"ל עם הוספות", כן זה הל' הכוונה שתו"א הנ"ל נמצא גם בד"ה מצה זו - תר"מ ושם יש "**הוספות**" ומהו הרוגז שלא כתבתי שזה לשון התו"א.

כן לא כתבתי משום שעכשיו אין אנו עסוקים במקורות לד"ה מצה זו, עכשיו אנו עסוקים בפל' תל' "המליסדים" המובא בהמאמר, והנמצא בתו"א מט, ב ועם פל' הוספה בד"ה מצה זו - תר"מ סעי' ד'.

ה) בהמאמר ע' 4 כתוב "כּי רשב"י הִי' בתכלית היחוד כמו שאמר על עצמו אנא סימנא בעלמא", צינינתי ראה סה"מ תקס"ד ע' קו [גם אצלו יש טה"ד שכתב קי*] איך אמר רשב"י זה על עצמו, וכ"ה באוה"ת ויחי שנט, ב [ולא שנט, א ואילך כמו שהעיר] סה"מ אתהלך ע' רי, וראה בלקו"ת שה"ש יט, ב ובסה"מ אתהלך ע' ב.

הכוונה היתה במי שלומד מאמר זה יקשה מיד איך אמר רשב"י על עצמו, לכן הערתי שכבר הקשו זה, וכן ששרש נשמתו דרשב"י הוא למעלה מכל זה.

ולכן לא הבנתי כל רוגזו "מהי השייכות דהמבורא בלקו"ת שה"ש".

כן יש שייכות לתרץ הקושיא הנ"ל!

ו) בפנים בעמוד 4 כתוב "דרוב התנאים עיקר עסקם הִי' נגלה דתורה דמארי קבלה מועטים היו, ור' יהודה כולי תנוויי בנזיקין הוה" ובהערה 30 ברכות כ, א.

ועל זה כתבתי שאפשר להוסיף "תו"א לח, ד. אוה"ת משפטים א' צג. ולכאורה צ"ל רב שהי' אמורא ולא ר'".

ע"ז כתב שהתו"א מצוילין בהערה 31, אבל המראה מקום הוא על תי' "בכדי לברר גם הניצוצות שבדברים אלו" מה זה שייך למה שצינינתי ל"רב יהודה".

וזה הלשון בתו"א "והילינו מפני שרב יהודה הִי' אדם גדול מאד עד שאמר עליו שמואל אין זה ללוד אשה דאימתא דמאריה עליה שהי' בחינת ביטול לאו"א"ס ב"ה שהמשיך עליו בק"ש".

הרי זה הסבר כאן שמדבר בענין גדלות התנאים דעיקר

* זה לא הִי' טעות הכותב, אלא טעות המערכת בתיקתוק, וע"ז אנו מתנצלים.

המערכת

עסקם היל' בנגלה דתורה, ועל זה מביא ראייה מרב יהודה, -
 מי הוא רב יהודא זה. לכן ציננתי מה שכתוב בתו"א על
 תיל' רב יהודא.

(ז) וגם הציון 31 צ"ע שכתב "ראה תו"א מקץ לח, ד,
 מאמרי אדהאמ"צ דבריס ח"ב ע' שעד וש"נ".

לכאורה מה מוסיף המראה מקום במאמרי אדהאמ"צ, האם
 במאמרי אדהאמ"צ מדבר אודות אופן לומדו או גדלותו, או
 בירור הניצוצות.

האם לספרי אדהאמ"צ צריכים לציין שכן פסק, אבל
 לציין התו"א ולאזה"ת במקומו, זה לא!! למה?!

וגם הדיוק שצ"ל כאן "רב" ולא ר'. לא ענה.

(ח) ואח"כ מוסיף: [דא"ג כרך אוה"ת משפטים הנ"ל
 וכן אוה"ת ויחי הנ"ל כבר אזלו מן השוק זה עידן
 ועידנים].

מה זה שייך לכאן, כאן מדברים אודות דברים
 השליכים לעצם המאמר - כמו שכותב ומדייק כמה פעמים.

(ט) לעמוד 5 מן המאמר "משא"כ רשב"י הנה נוסף על
 זה שעסקו בפנימיות התורה היל' באופן נעלה הרבה יותר"
 ע"ז כתוב בהערה 33 "שהיל' יחיד בדורו בנסתר". וע"ז
 הערתי "ראה לקו"ת תבא מג, א, וראה לקו"ת אחרי כח, א:
 וכל עסק רשב"י היל' בנגלה כ"ד קושיות וכ"ד פירוקים וגם
 בכל פרק מפרקי המסכתות שבש"ס נזכר ר"ש ואפילו בכלים
 ובנגעים ועוקצין".

למה לא הבין השליכות?!

(י) בעמוד 7 מובא מאמר הזהר זמנא חדא הוה צריכא
 עלמא למיטרא, צויין בהערה 56 דח"ג נט, ריש ע"ב.

ועל זה הערתי שבספר המאמרים - אתהלך ע' רי יש
 מאמר ע"ז.

וע"ז מרעיש שהרי כ"ק אדמו"ר שליט"א כותב בכמה שורות להלן וז"ל של המעיר: "ומבואר בדרושי אדמו"ר הצ"צ ואדמו"ר מהר"ש" ומצלין ל"אוה"ת וסה"מ תרכ"ז", שלכאורה הם על מאמר אדה"ז הנ"ל שב"סה"מ אתהלך שם" עכ"ל. א"כ הרי מודה שהמקור הוא **אתהלך הנ"ל**. מה רעש שמצינים המקור, שלא ציינו בהערות - וזה לא כלשונו "נאם להוסיף עוד מקום בדא"ח" - רק זה הוא "המקור" וד"ל.

וכהנ"ל גם על הערה לעמוד 8 וד"ל.

וכן יש להוסיף עוד על שאר ההערות, אבל אין הזמן גרמא עכשיו.

ולבסוף כוונתי היתה לעיין בתורת דא"ח מכ"ק אדמו"ר שליט"א בלי שום פני' אחרת, והתחלתי ללמוד הקונטרסים שיוצאים לאור, ובכדי שהי' בירור וליבון הדברים, הערתי בדרך אגב דברים שיש להעיר ולעיין. וזה כל **מטרת** "קובץ הערות וביאורים".

ויקויים היעוד ואת והב בסופה.

הרב אהרן חיטריק
- תושב השכונה -

ח ס י ד ו ת

יב. בס' מאמרי אדמוה"ז דשנת תקס"ב ח"א עמ' לט-מ איתא
לבר נפלא, וזלה"ק:

שהי' דוקא המשכות הנאצל באופן זה דוקא ולא באופן אחר כו', הרי חכמה זו הוא במאציל עצמו כו' כמו שהי' מצות הסוכה בג' דפנות ולא למעלה מכ' וכדומה, שאז נעשה המשכות המקיפים בה ולא כשתהי' באופן אחר כו'. ובאמת הי' המשכות המקיפים ויחודים עליונים כשתהי' ג"כ באופן אחר, רק שלא היו המשכ'

המקיפים ויחודים כאלו הכתובים ומפורשים בכתבי האריז"ל. וא"כ מדידת חכמ' של המאציל הוא להיות יחודים כאלו... עכ"ל.

והנה מאמר זה נדפס גם באוה"ת ליהכ"פ, והקטע הנ"ל בעמ' א' תקעב שם: שיהי' דוקא המשכת הנאצל באופן זה דוקא ולא באופן אחר כו' הרי חכ' זו היא במאציל עצמו כו' כמו שיהי' מצות הסוכה בג' דפנות ולא למעלה מכ' וכדומה, שאז נעשה המשכות המקיפים בה ולא כשתהי' באופן אחר כו'. ובאמת הי' המשכות המקיפים ויחודים כאלו הכתובים ומפורשים בכהאריז"ל וא"כ מדידת חכ' של המאציל הוא להיות יחודים כאלו... עכ"ל.

בנוסח זה חסר הענין שהיו נעשים המשכות ויחודים גם כשתהי' הסוכה באופן אחר, אבל ניכר לעין שיש כאן דילוג מחמת התיבות הדומות "המשכות המקיפים ויחודים". ולכן גם הלשון איננה ברורה כ"כ.

ושוב נדפס מאמר זה בסה"מ תרכ"ו לכ"ק אדמו"ר מוהר"ש נ"ע, והקטע הנ"ל בעמ' שח שם:

שיהי' דוקא המשכות הנאצל באופן זה דוקא ולא באופן אחר כו' הרי חכמה זו היא במאציל עצמו כו'. כמו שיהי' מצות הסוכה בג' דפנות ולא למעלה מכ' וכדומה, שאז נעשה המשכות המקיפיל' ויחודים כאלו הכתובים ומפורשים בכהאריז"ל. וא"כ מדידת חכ' של המאציל הוא להיות יחודים כאלו... עכ"ל.

והריז"ל כאילו הי' לפנינו הנוסח שבאוה"ת, אלא ששיפר את לשונו ועתה סגנונו עולה יפה.

ולענ"ד ראוי הוא ענין זה שיענו בו אותם המתעסקים בכת"י דא"ח שבספריית כ"ק אד"ש, שהם המומחים לאותו דבר, ויבררו אולי נמצא משפט זה באחד מכתה"ל, או שמא אך טעות היא שנפלה בהדפסת אוה"ת?

יהושע מונדשילין
- ירושלים ת"ו -

יג. בלקו"ת פרשתנו בתחילתו (כ, ב) וז"ל: "וזהו ג"כ מה שארז"ל טהרה מביאה לידי קדושה עי' בר"ח". עכ"ל. ומוסיף בהגהות אדמו"ר מהרש"ב (הוספות ללקו"ת דף יח, ב): "ובמס"י (כל"ק)". ופירושו שבלקו"ת מהדו"ק (כל"ק אדמו"ר הצ"צ) מוסיף לציין ג"כ לס' מסילת ישרים.

והס' מסילת ישרים להר"ר משה חיים לוצאטו לא מצאנוהו מובא לע"ע במ"א בדא"ח (ואפשר מטעם זה לא צויין אליו בלקו"ת הנדפס). אמנם ספר אחר של הרמח"ל "חוקר ומקובל" מובא בכ"מ באוה"ת ובהסתליגות מסווימת.

ז"ל באוה"ת על ענינים ע' שטו: "נקדים מ"ש בספר חוקר ומקובל ואע"פ שאין דבריו מכוונים לגמרי ע"פ חסידות רק קצת דבריו אמת. . . אך מ"ש. . . יש חסרון בדבריו". ועד"ז באוה"ת מג"א ס"ע ב' תכו ואילך: אך מה שנראה מדברי הספר חוקר ומקובל שבריה"ע היל' ע"י הכח המלוכב בע"ס לבד. . . לא דק. . . רק ע"י כח הא"ס כו"מ, וכן הובאו דבריו באוה"ת יתרו ע' תתמא. פלנחס ס"ע א' פה (בב' מקומות אלו, מובא מ"ש ע"ד האמור בעבוה"ק בענין כשם שיש לו כח בבלתי בע"ג כו'). וראה ספר השיחות תו"ש ע' 214 שמזכיר בענין הנהגה ע"ד המוסר "מסילת ישרים" דיג".

*

יד. בגליון הקודם רשמנו ע"ד העתקת שורות דומות בתו"א ולקו"ת, ויש לציין עד"ז באופן אחר בלקו"ת בפרשתנו (כד, ב) (אמנם כאן הוא ציטוט מפורש), וז"ל: "ועמ"ש בת"א בד"ה וישב יעקב וז"ל: והנה בזמן שבהמ"ק היל' קלים היל' נמשך בחיל' זו רעו"ד מגלילי אוא"ס ב"ה בהיכל קדה"ק כו' כמ"ש בסש"ב [בתו"א שם כז, א "בתניא". אמנם כ"ה בכ"מ שהצ"צ העדיף "סש"ב" על "תניא", ואכ"מ] להיות בטל רצונו לרצונו לת' וכמ"ש כל תהיו אתם ארץ חפץ כו' עכ"ל [בתו"א שם: כל תהיו לי ארץ חפץ, אמנם כאן תוקן כלשון הכתוב במלאכיל], ע"כ בלקו"ת.

ובאופן הזה מסתמא נמצא במקומות רבים בלקו"ת, וגם נמצא שמצטט ממאמר אחד למשנהו בלקו"ת גופא. וצ"ע אם גם לזה נתכוון בהשיחה דאחו"ק המובא בגליון שם.

*

טו. בלקו"ת בס"פ נשא (כט, ג) ז"ל: מ"ש ממולח טהור קודש ופלי' הגאון החסיד מוהר"ר פנחס ז"ל הלוי האב"ד דק"ק פפד"מ תלמידו של הה"מ נ"ע בספרו פנים יפות על התורה כו'.

הספר פנים יפות נזכר ג"כ להלן בפ' ראה כד, ג (כמובא במפתחות כ"ק אדמו"ר שליט"א) אמנם שם נזכר בסתם ואילו כאן באריכות ע"ד המחבר, ולכאורה הוא מכיון שכאן נזכר בפעם הראשונה.

ובענין זה יש לדון במאמרי הלקו"ת אם יש בהם מוקדם ומאוחר (ע"ד מ"ש בגמרא בענין אם יש סדר למשנה), דהיינו אם סדר ואופן עריכתו היל' לפי סדר הפרשיות, וענין שנשנה כמה פעמים הרי הציונים והגהות עליו יבואו בפעם הראשונה. או שכל פרשה ומאמר סודרו באופן בפ"ע ולפעמים על אותו ענין עצמו יבואו ציונים והגהות במאמר מאוחר יותר, והמשך יבוא בעז"ה.

הרב אליהו מטוסוב
- תושב השכונה -

נגלה

טז. המשך מגליון לד (תמג)

8) גוף דברי המערכת חלים לפענ"ד אינם נכונים. דמצינו מצוה שענינה "רק תוצאה" ולא מהני לעשותו ע"י נכרי'.

מצות תרומה - הנה בלשון כ"ק אד"ש (לקוטי שיחות פ' קרח תשמ"ז סעי' ד'): "בהפרשת תרומה העיקר הוא הנפעל, (ההדגשה הוא מכ"ק אד"ש), זה שהתרומה נפרשת מהתבואה, ולכן הסברא נותנת שענין השליחות בתרומה אצ"ל באופן ש(יהי' נחשב כאילו) המשלח (בעל התבואה) עשה

פעולת ההפרשה, אלא דמכיון שהוא הבעלים של התבואה ע"כ צ"ל ההפרשה מדעתו - ואע"פ שהיא פעולת השליח".

ובהערה 26: "ולהעיר מדעת הרמב"ן (גיטין סו, ב - הובא בר"ן שם (והקשה עליו). וראה ר"ן נדרים לו, ב ד"ה הכא נמי) ד"גבי תרומה אפילו גלוי מילתא נמי מהני" (וא"צ שליחות גמורה), ע"ש. ואכ"מ".

וממש"נ גבי חיוב הפרשת תרומה (במדבר יח, כח) "כן תרימו גם אתם תרומת ה'", למדו חז"ל (קידושין מא, ב) "גם אתם, מה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית", שאין שליחות לנכרי.

ובלקו"ש הנ"ל הערה 6, מביא מכוס ישועות (ב"מ עא, ב) דמפרש דברי הגמ' שם, "דילפינן כל התורה רק מתרומה לענין זה דאין שליחות לנכרי". עיל"ש וכן בגוף השיחה.

ולכן לפענ"ד לכאו' כשם שלא מהני שליחות של נכרי אצל הפרשת תרומה, אף שענינה של המצוה היא "רק תוצאה", "שהתרומה נפרשת מהתבואה". ה"ה בכל מצוה אף אם בעינן רק תוצאה, לא מהני עשיתן ע"י נכרי.

(9) מה שכתב: "נוסף לזה ל"ל באופן שהשליח מנחמו בדברי המשלח כו' הנה מחמת זה גופא ה"ז נחשב לניחום של המשלח, ואינו דומה לצניצת ותפזלין כו' דשם יש עשית המצוה גרידא".

לכאו' יש להעיר על חילוקו:

(א) מסתימת לשון כ"ק אד"ש במכתב הנ"ל משמע דמהני שליחות בנחום אבלים אפילו כשהשליח מנחמו בדברי עצמו. ואם כ"ק אד"ש הי' סובר שיש נפק"מ בין אם מנחמו בדברי המשלח דדוקא אז מהני השליחות, בין אם מנחמו בדברי השליח, דאז לא מהני השליחות, הי' לו (עכ"פ) לרמז זה.

(ב) לפי חילוקו, לכאו' הי' צ"ל דאם המשלח, נוסף לזה שממנה שליח להניח תפילין עבורו, נותן לו ג"כ התפילין (ובפרט היכא שאין תפילין להשליח), מהני השליחות. דלכאו' מאי שנא מניח תפילין של המשלח מ"מנחמו בדברי המשלח"!

10) לכאו' סברתו בנוגע לנחום אבלים דמהני ע"י שליח משום "דבזה אינו נוגע מעשה הניחום, אלא תוצאת המעשה . . . שהאבל ינחום". ולכן "אף דאין המעשה מתייחס אליו (להמשלח), מ"מ כיון דסו"ס רק מצד המשלח הי' כאן הענין שהאבל התנחם, הנה זה גופא הוא המצוה ותו לא".

שייך לומר ג"כ היכא דממנה שליח למול גר, דגביל מילת גר לכאו' יש ג"כ "מעשה המילה" (ע"ד "מעשה הניחום") ו"תוצאת המעשה" שהגר יהי' נימול (ע"ד "תוצאת המעשה . . . שהאבל ינחום"). ו"תוצאת המעשה" הוא בגוף אחר מהעושה המעשה (כנ"ל סעיף ו' הערה 2. ולכאו' גם אצל מילת גר העיקר הוא "תוצאת המעשה", שיהי' נימול ושלא יהי' ערל.

א"כ לפי דבריו הי' צ"ל שיכולים לעשות שליח למילת גר, היינו שמעשה השליח יתייחס להמשלח, ע"ד נחום אבלים ע"י שליח.

אמנם ברמב"ן וברשב"א (בשם הרמב"ן) שהבאתי לעיל סעי' ב' מפורש "דלא אפשר למעבדה ע"י שליח דכל דמהול מצוה דנפשי' קא עביד" (ל' הרשב"א). ולפי"ז אם מינה שליח, הנה המעשה שעה השליח מתייחס להשליח ולא להמשלח.

א"כ לפי"ז לכאו' סברתו נדחה מצד דברי הרמב"ן והרשב"א.

אין לומר דהיינו טעמא דס"ל להרמב"ן והרשב"א גביל מילת גר דכשעושה שליח, מתייחס המצוה להשליח ולא להמשלח, משום דבלקו"ש ח"ג ע' 761 מבאר כ"ק אד"ש (מהצפעי"נ) דבמצות מילה יש ג' ענינים: א) שימולו אותו, פעולת המילה. ב) שיהי' מהול. ג) שלא יהי' ערל.

ולפי"ז נמצא דגביל מילה נוסף לזה שיש "תוצאת המעשה" (שהי' מהול ושלא יהי' ערל), ואשר מצד זה, לפי סברת הרב א.י.ב.ג. הי' צ"ל דמעשה השליח יתייחס להמשלח (ע"ד שכתב בנוגע לניחום אבלים).

הנה יש ג"כ המצוה שימולו אותו, (פעולת המילה),

ובמילא בזה דומה למה שכתב הרב הנ"ל "דדוקא במצוה כזו דבעינן למעשה של האדם כגון מצות תפילין וציצית וכיו"ב, הנה שם אמרינן דאין המעשה מתייחס כלל אל המשלח. . וה"ז קיום המצוה של השליח", ואינו דומה למצות נחום אבלים דשם המצוה הוא רק "תוצאת המעשה", שינוחם האבל.

ולכן הי' מקום לומר דלכן ס"ל להרמב"ן והרשב"א דמעשה של פעולת המילה (גבי גר) מתייחס להשליח ולא להמשלח.

אמנם זה אינו דעיין במכתב של הגאון מראגוצוב (שדי חמד מלואים לקונטרס המציצה, ח"ו ע' 2736) ד"ה והנה גבי, וז"ל: "וגבי גר מצוה למול ליכא רק המילה היא גירות, ואח"כ מצוה שיהי' מהול ושלא יהי' ערל".

- מה שכתב הצפע"נ בהל' מילה פ"א הי"ז, וז"ל: "גבי גר יש ב' מצות א' המילה שבזה נכנס לגירות לדידן דס"ל דבעי מילה וטבילה. . והב' מצות המילה גופא וצריך להטיף דם ברית כמ"ש רש"י שבת דקל"ד ע"א בסוף ע"ש".

הנה אין כוונתו במש"כ "מצות המילה", לומר שיש אצלו מצוה "שימולו אותו", או בל' כ"ק אד"ש בלקו"ש הנ"ל "פעולת המילה", רק כוונתו דאצל גר יש "מצות א' המילה", היינו "שיהי' מהול ושלא יהי' ערל". "והב' מצות המילה" - היינו כפי שממשיך מיד וכותב "צריך להטיף דם ברית", וכפי שממשיך שם בצפע"נ "ובזה אף אם נתגיר מהול צריך להטיף משום מצות הטפה".*

ומובן שמצות הטפה, הוא ג"כ "תוצאת המעשה".

מפורש הדבר דגבי מילת גר הוא רק "תוצאת המעשה"

* עיין בקובץ הערות וביאורים גליון ח, (שס"ה) פ' לך-לך דאשתקד אות ה' דמדבר כבר בזה [באו"א] (ובשינוי [לשון] קצת)

מ.י.ש.

(ע"ד מצות נחום אבלים). ואם כן לפי סברת הרב הנ"ל, היל' צ"ל דמהנלי שליחות גבלי מילת גר. וכיון דמפורש ברמב"ן ורשב"א דלא מהני, במילא שפיר נדחה סברתו.

הרב שמואל פסח באגאמילסקי
- מינפלוואוד ניו-דזשורסי -

ש ו נ ו ת

יז. לפי מנין המצות להרמב"ם יש ל"ד מצות בעשרת הדברות שבפרשת יתרו וכתב התניא סוף ליקוטי אמרים שכל תרי"ג מצות מרומז בעשרת הדברות וכן פרש"י פ' משפטים ועוד ונראה כי ל"ד מצות בס כנגד ל"ד ספרים שביד החזקה (1) מצות אנכי אמונה כנגד ספר זרעים שמאמין בחי עולם וזורע (2) מצות לא יהי' לך ענין מדע (3) לא תעשה לך פסל הפך זה בצד הקדושה מצות בנין בית הבחירה ספר עבודה (4) לא תעבדם בצד הקדושה ספר קרבנות (5) לא תשחיה הוא תנועת אהבה בצד הקדושה ספר אהבה. (6) לא תשא ענין זהירות בהפלאה ספר הפלאה (7) זכור את יום השבת לקדשו הנה שורש הקדושה מצינו בשבת כדכתיב ויקדש אותו ענין ספר קדושה (8) כבוד אב ואם ענין כבוד שופטים ומינוי מלכים וגדולים על העם. (9) לא תעשה כל מלאכה ענין ספר זמנים. (10) לא תרצח ענין ספר נזיקין ורוצח ושמירת נפש. (11) לא תגנוב ספר קנין (12) לא תנאף ספר נשים (13) לא תענה ברעך עד שקר ענין תביעות וכולהו ספר משפטים. (14) לא תחמוד ספר טהרה שכמו שיש טהרת הגוף יש טהרת הלב. נמצא כל תרי"ג מצות נכלל בעשרת הדברות לפי שיטת הרמב"ם.

הת' נתן לנטשיץ
- תות"ל 770 -

לעילוי נשמת
הרה"ח הרה"ת הר"ר אברהם
בהרה"ח הר"ר נח זצ"ל
האדמו"ר מסלונים
הלך לעולמו י"ב סיון ה'תשמ"א

נדפס ע"י נינו
מנחם ישראל בן שרה רחל שיחי'

קובץ

הערות וביאורים

פשוטו של מקרא

•

ו

נשא

גליון לה (תמד)

יוצא לאור על ידי

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

ברוקליו, ניו יארק

417 טראי עוועניו

שנת תשמח, תהא שנת חירות משיח - שנת הקהל

שמונים ושש שנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א

ב"ה עש"ק פ' נשא ל"ב סיון שנת תשמח שנת הקהל.

תוכן הענינים

פשוטו של מקרא

בפרש"י עה"פ (וד"ה):

- ד, כב בפסוק..... ג
- שם..... ג
- ד, כג בפסוק..... ד
- ד, כו בד"ה אשר על המשכן..... ד
- ה, ב-ג בפסוק..... ד
- ו, ז שתלקח רש"י..... ה
- מדוע נאמרו דיני שמיטה בל' יחיד (גליון)..... ו
- תשובה על הפסוק בויקרא כו, יג (גליון)..... ז
- רשימת ביאורי כ"ק אד"ש בפ' בהעלותך..... ז

פְּסוּסוֹ שֶׁל מִקְרָא

א. בפסוק (ד, כב): נשא את ראש בני גרשון גם הם וגו'.

צריך להבין סגנון לשון הכתוב, ולכאורה למה לא אמר הכתוב: נשא גם (את) ראש בני גרשון.

ולפי לשון זה לא ה' צריך לכתוב תיבת "הם", שלכאורה אינו מוסיף כלום בהבנת הפסוק. *

*

ב. עוד דבר מה שצריך ביאור הוא שמצינו שבנוגע לפקודת בני לוי בפרשת במדבר נאמר (ג, טו): פקד את בני לוי וגו' דהיינו שנאמר ציווי כללי אחד למנות כל בני לוי (גרשון, קהת ומררי), ולא נאמר ציווי פרטי לכל אחד ואחד.

ואם כן, למה בנוגע להמנין של בן שלשים עד בן חמישים לא ה' באופן כזה, דהיינו, למה לא נאמר: נשא את ראש בני שלשים שנה ומעלה ועד בן חמישים שנה מתוך בני לוי (וכדומה ללשון זה) שנכללו גרשון קהת ומררי בציווי כללי אחד.

ולמה נאמר ציווי פרטי על זה לקהת (במדבר ד, ב), לגרשון (תחילת פרשת נשא) ולמררי (ד, כט). **

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

* על שפ"ח (ושאר מפרשי רש"י) שמקשה זה ומה שמתרץ ע"ז.

** נ"ל בפשטות מאחר שכאן ה' המנין לעבודת המשכן ולכאו"א היתה עבודה מיוחדת לכן מנו אותם בנפרד לדעת

ג. בפרק ד פסוק כג "כל הבא לצבא צבא לעבד עבודה".

וצ"ע הכפל לשון "לצבא צבא" לא כמ"ש לגבלי בני קהת
"כל בא לצבא" גם צ"ל מהו ההוספה "לעבוד עבודה" על
"לצבא צבא".

הת' נפתלי שטיין
- ישיבת חנוך לנער -

ד. בפרק ד פסוק כו מעתיק רש"י "אשר על המשכן" ומפרש
כוונת "על" שהוא "הסובבים ומגינים על המשכן ועל מזבו
הנחשת סביב" וסו"ס צ"ל הו"ל לכתוב סביב המשכן והמזבח"
ומה מוסיף "על".

הת' שמואל טורנעק
- ישיבת חנוך לנער -

ה. בפסוקים (ה, ב-ג): **...וישלחו מן המחנה כל צרוע**
וכל זב וכל טמא לנפש . . . תשלחו אל מחוץ למחנה תשלחום
וגו'.

לכאורה, מה שכתב בפסוק (ג): "תשלחו אל מחוץ
למחנה תשלחום" הוא **מיותר לגמרי**, והי' יכול לכתוב:
וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש מזכר עד
נקבה ולא יטמאו את מחניהם וגו'.

ועיין בספרי, וז"ל: אל מחוץ למחנה תשלחום למה
נאמר לפי שהוא אומר וישלחו מן המחנה שומע אני לא יגעו
לא בארון ולא בנושאים אבל יקנו להם מקום בפ"ע ת"ל אל
מחוץ למחנה תשלחום, עכ"ל.

ועיין במלבי"ם שמפרש, וז"ל: אל מחוץ למחנה
תשלחום הו"ל מן המחנה תשלחום, כמ"ש תחלה וישלחו מן

כמה ישנם לעשות העבודה המיוחדת לבני קהת וכמה לבני
גרשון וכו', בכדי לחלוק את העבודה וכיו"ב.
המערכת

המחנה, רק שאז יל"פ שישארו במחנה רק שיהיו מפורדים במקום. פ"ע שלא יגעו בארון ובנושאים, עכ"ל.

אנל גם לפי דבריו, מתורץ רק מה שנאמר בפעם שני 'מחויץ'.

וכ"ל, לכאורה כל הענין **מיותר**, לאחרי שכבר נאמר בפסוק קידם לזה.

ולמדנו הלימוד של הספרי הי' יכול לכתוב **לכתחילה** וישלחו **מחויץ** למחנה כל צרוע וגו'.

*

ו. בפסוק (ו, ז): לאביו ולאמו ולאחותו לא יטמא להם וגו'. ובפרשת אמור (בנוגע לקרובי הכהן שיותר לטמא להם) נאמר (כא, ב-ג): ... לשארו. . לאמו ולאביו ולבנו ולבתו ולאחיו ולאחותו וגו'.

וצריך להבין למה אין רש"י מפרש:

(א) מפני מה בפרשת אמור נזכר גם שארו, בנו ובתו, משא"כ בפרשתינו. *

(ב) בפרשתינו **הקדים** אביו לאמו, משא"כ בפרשת אמור **הקדים** אמו לאביו. **

* על' בראב"ע, וא"ל ע"פ דבריו שנזיר מחמת שהפריש עצמו מתאוות עוה"ז יכול להיות שאין לו אשה ובנים. (אבל זה רחוק מפש"מ).

** רק להעיר שבפ' אמור איפה שמקדים אמו לאביו אילרי באלה **שמותר** לטמאות להן משא"כ כאן אומר **סאסור** לטמאות להן וראה זה פלא בפ' אמור כשהמדובר הוא אודות **איסור** כה"ג אומר ג"כ **לאביו ולאמו** ולא יטמא (אביו קודם לאמו).

המערכת

ועיין בפרשת קדושים בפירש"י ד"ה אמו ואביו תיראו
(יט, ג): כאן הקדים אם לאב . . ובכבוד הקדים אב לאם
וכו', עכ"ל.

ואולי הי' אפשר לחלק (על כל פנים) מפרשת קדושים,
ששם, עיקר שאלתו של רש"י (לא הי' **הסתירה** שבלראה הקדים
האם, ובכבוד הקדים האב, אלא) היות שהאב **חשוב** יותר
מהאם (שזה גם בן חמש למקרא יודע), למה הקדים הכתוב אם
לאב, דהיינו, שהשאלה נצמח **על אחר בלי** שום ראי' ממקום
אחר, ומה שממשיך שם רש"י: ובכבוד הקדים אב לאם וכו',
הוא רק **לחזק** שאלתו, שמצינו גם פסוק **מפורש** שהקדים אב
לאם, אבל גם **בלי** פסוק זה, גם כן אינו מובן למה הקדים
הכתוב בפרשת קדושים אם לאב.

באופן אחר י"ל, גם אם **בכבוד** הי' **מקדים** הכתוב אם
לאב, **שאז** לא הי' לרש"י ראי' **מפסוק** שהאב קודם לאם **גם**
כן הי' קשה לרש"י למה הקדים הכתוב אם לאב, שהיות שזה
דבר **פשוט** (גם בחינים של בן חמש למקרא) שהאב **חשוב** יותר.

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

ז. על מה שהקשה הת' י. סלאווין בשבוע דפ' בהו"ב
"מדוע נאמרו דיני שמיטה בל' יחיד . . ואילו דיני יובל
נאמרו בל' רבים...?"

לכאורה יכול ליישב, כמובא במסכת ערכין (לב,
ע"ב), לפי ההלכה נוהגין דיני יובל רק בזמן שכל שבטי
ישראל נמצאים בארץ. ואפשר לומר שמשום כך מובאת מצות
יובל בתורה בלשון רבים, לעומת זאת חייב במצוות שמיטה
כל יחיד ויחיד היושב בארץ, לכך נאמרו דיני שמיטה
בתורה בלשון יחיד, ודו"ק.

הת' יהודה זאב שפריצער
- תלמיד במתיבתא -

ח. על מה שהקשה הת' משה שפירא בשבוע דפ' בהו"כ בפירש"י עה"פ "ואשבר מטת . . . ואולך אתכם קוממיות" ש"בקומה זקופה" הלא הבן חמש למקרא יודע שאסור לאדם שיהלך ארבע אמות בקומה זקופה" ו"כאילו דוחק רגלי השכינה?"

יכולים לתרץ ע"ז כה"חת"ם סופר" שבפסוק שלפני זה נאמר "והתהלכתי בתוכם" ומפרש"י "אטל אתכם בגן עדן כאחד מכם". ומסיים בהכטחה "ואולך אתכם קוממיות" - כשיתקיימו כל הברכות, תוכלו להלך בקומה זקופה, ולא יהא בכך שום דחיקת רגלי השכינה, שתשרה בלניכם ובתוכם.

הת' יוסף יצחק קלמנסון
- תות"ל 770 -

רשימת בלאורי כ"ק אדמו"ר שליט"א בפירש"י דפ' בהעלותך

נת' בהתוועדות	ד"ה	פרק ופסוק
(1) בהעלותך תשכ"ה	בהעלותך.	ח, ב
(2) בהעלותך תש"ל	למה אין רש"י מפרש מדוע נכתב פסוק זה בפרשה זו.	ח, ד
בהעלותך תש"ל	עד לרכה עד פרחו (הא').	שם
בהעלותך תש"ל	כן עשה את המנורה.	שם.
(3) בהעלותך תשמ"א	בחודש הראשון.	ט, א
(4) תשכ"ו (שלח). פנחס	למה נגרע.	ט, ז
(5) תשכ"ו בהעלותך. שלח	או בדרך רחוקה.	ט, י

(6)	בהעלותך תשכ"ז	על עולותיכם.	י, י
(6)	בהעלותך תשכ"ז	אני ה' אלקיכם.	שם
	בהעלותך תשכ"ט	קומה ה'.	י, לה
(7)	בהעלותך תשכ"ט	ויפוצו אויביך.	שם
(7)	בהעלותך תשכ"ט	וינוסו משנאיך.	שם
(7)	בהעלותך תשכ"ט	משנאיך.	שם
	בהעלותך. שלח תשכ"ח	אשר נאכל במצרים חנם.	יא, ה
	בהעלותך. שלח תשכ"ח	את הקשואים.	שם
	בהעלותך. שלח תשכ"ח	הקשואים.	שם
	בהעלותך. שלח תשכ"ח	אבטיחים.	שם
	בהעלותך. שלח תשכ"ח	החציר.	שם
(8)	ממכ' תשכ"ו	ושמתי עליהם.	יא, ז
(9)	בהעלותך תשכ"ה	ואחר תאסף.	יב, יד
10)	בהעלותך תשכ"ה	והעם לא נסע.	יב, טו

- 1) יח 103-92. 2) בהעלותך תשמ"ו. 3) כג 72-62.
 4) בהעלותך תשמ"ה. 5) ח 74-61. 6) יג 29-24. 7) כג
 81-73. 8) ח 81-75. 9) יח 140-134. 10) שם 140-132.

נערך ע"י הרב יוסף יצחק שגלוב
 - תושב השכונה -